

Kaj mi je vseč na teh dveh prvencih? Če ji primerjam, vidim, da nam mladi pesnik umeje z nekaterimi značilnimi potezami predočiti dve različni, a različni sliki: v Pomladanski vidimo veliko zeleno planjavo, zelen log, poln ptic, in polno ptic tudi pod nebom; in po tej planjavi stopa mladenič, sanjavo zroč, naprej. Vse drugače v Poletju: vroče solnce na nebu, cvetoča ajda na polju, v njej čebele, v bregu kosci, sredi polja bela cesta, a nikogar ni na njej, ki bi sanjavo naprej. Zdi se mi, da hoče reči: sanjavnost mladih let izgine, ko se prične moško delo v potu in vročini. Prva je še zelo subjektivno pobarvana, poetov jaz stoji v ospredju; v drugi se poet skoro popolnoma strne s narodo. A druga slika še ni popolna: na koncu, kjer pravi, da topol šepeče sanje, bi morala stati kakšna krepka misel, n. pr. topol šepeče o miru, ki lega na zemljo po vročem, težkem dnevu, — ali kaj podobnega. Vendar slutim, da se javlja že zdaj talent.

Zdi se mi, da se tudi v Vas, g. M. Z. v M., zadnjič nisem motil. Poslali ste mi to-le pesmico:

S a m.

Nebo nad mano se rdi...
večerni zvon čez plan doni...
Ah, kak sladko, sladko bi zdaj,
bi sanjal vekomaj...

Tu sanjal bi in tu živel
in pota svoja bi umel,
ko poeziji čisti bi
strmel v oči...

V teh vrsticah tiči poezija; treba bi bilo še nadomestiti tisti nedoločni tu in pota svoja z bolj določnimi predstavami, pa bi bila prav dobra.

Naš list pa nima sotrudnikov samo doma, ampak tudi daleč tam — v novem svetu. Iz Amerike smo prejeli od mladega moža več pesmic. Eno — Inteligenca — naj natisnemo! Blagovoljni čitatelj sicer takoj izprevidi, da prevladuje še proza, a nekaj poetičnega pa ima vendarle v sebi: namreč tisto sveto jezo nad zaničevalci umetnosti. Iz verzov razvidim, da je njih stvoritelj velik prijatelj glasbe; dobro nam dé, da se v novi domovini spominja Triglava;

zanimivo je tudi, da pogledamo malo v duševno življenje plutokracije ameriške.

Poet bi nam moral sicer tudi še nekatere stvari pojasniti, n. pr. kdo je Calvé, mi v Evropi ne vemo; a prav radi ga bomo čitali, če nam kaj pove iz življenja Slovencev v Ameriki — v pesniški obliki. Pozdrav izpod Triglava!

Inteligenca.

I. Z., Cleveland.

V hram modric se veličastni
bogatinov svet pomika,
dami vsaki se oblastni
spremljevalec njen dobrika.

Vse se v svili tu košati,
zreš zlato, srebro povsodi; —
kāk si srečen, ljud bogati,
v najnovejši svoji modi!

V lože sede vse in gleda,
hipno jih Calvé zanima,
kmalu pa jim vse preseda,
opera več čara nima.

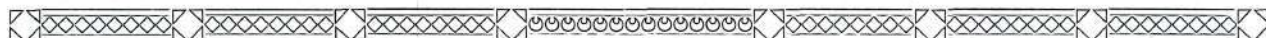
Dame vse že klepetajo,
moda, ta se obravnava;
v tem pač večji slaj imajo,
kot turist tam vrh Triglava.

Moški so že vsega siti,
rajši bi pri kvartah pili;
tu jim je pokora biti,
z opero se vsak le sili. —

Tem bogatim puhloglavcem
umetnost je kitajski kuli...
bahati se hče hinavcem,
češ, da so Calvéja čuli.

Hoteli smo z današnjo številko odgovoriti vsem pošiljateljcem, toda od zadnjič je prišlo zopet nekaj novih, deloma težkih pisem; zato prihodnjic naznamim nov način, kako bo vsak nov poet prav hitro izvedel našo sodbo o svojih stihih.

D.

To in ono.

Koncert „Glasbene Matice“.

Zadnji Matičin koncert v letošnji sezoni dne 10. maja je imel jako zanimiv in vabljiv spored.

Predvsem treba imenovati V. Parmovega „Povodnega moža“, izvirno slovensko glasbeno delo večjega obsega, ki je vzbujalo zadnje čase obilo zanimanja med slovenskim glasbenim občinstvom in tudi v prvi vrsti povzročilo velik obisk zadnjega koncerta. Parma je med slovenskimi skladatelji prvi, ki se je spravil na Prešernovega „Povodnega moža“. Za uglasbiti v te krasne balade se je poslužil mešanega zboru, dveh solistov in orkestra. Zbor ima vlogo pripovedovalca; kot solista nastopita Uršika (sopran) in povodni mož (tenor); orkester pa ima nalogo osvetljevati scenično vsebino, oziroma čuvstvovanje nastopajočih oseb. — Cela skladba ima za podlago dva glavna stebra, — dva motiva: motiv povodnega moža, ki je po svojem ustroju mogočen,

trd, temno demonskega značaja¹; drugi motiv pa je lahko se gibajoči, vedri in veseli plesni motiv.² Ta dva glavna motiva dajeta skladbi — kolikortoliko — znak enotnosti. A vendar moram reči, da ta enotnost zelo rpi vsled silno pogosto se menjajočih manjših odstavkov, ki se kot nekaki utrinki zdaj tu, zdaj tam pokažejo in izgube. — Parma je znan po svojih melodioznih in lahkokrilih operah. Tudi „Povodni mož“ je vseskoz zelo melodiozen, a ne povsod popolnoma originalen; to zadeva zlasti arije povodnega moža in Uršike,

ki so le preveč italijanske. Da se je pa g. skladatelj na prav mnogih mestih poslužil narodnega tona, mu je šteti le v hvalo. V harmonskem oziru je delo preprosto, to pa solidno in spretno izvršeno. Posebno izborna se je posrečilo Parmi ono mesto, ko slika ples povodnega moža z Uršiko, ki sta tako urno po podu zletela,

„ko da bi lehke perutnice imela,
brez trupla okrog bi se bila vrtela;
ne vidi se, kdaj da pod nogo udar',
plesala sta, ko bi ja nosil vihar“.

In ko se v baladi dalje pripoveduje, da so vsled tega čudovitega plesa vsi plesalci ostrmeli in da so godcem roke zastale, utihne v resnici cel orkester, izvzemši čelo, ki drži naprej svoj globoki E, da daje podlago zboru, a se iz celote vunkaj komaj sliši. Istotako zelo učinkujoče in na originalen način je zložen vihar, brezdvomno eden najboljših delov cele skladbe. Nikakor pa ne zadovolji konec, ki je na vsak način premalo tragičen. Instrumentacija je vseskoz dobra in besedilu jako primerna.

Izvajanje „Povodnega moža“ je bilo splošno zelo dobro. Odlikoval se je predvsem zbor pod priznano sigurnim in izvršnim Hubadovim vodstvom. Istotako treba častno omenjati oba solista, sopranistinja, gospodično Pavlo Boletovo, in tenorista, gosp. Leopolda Kovača, člana pevškega zbora „Glasbene Matice“. Ne bilo bi pa napačno, ko bi se bili vzeli za solistovski vlogi sploh dve krepkejši pevski moči. Po mojem mnenju bi se bila morala vsaj vloga povodnega moža sigurno dati kakemu junaškemu tenoristu, če ni že Parma sam zagrešil stvari s tem, da ni pisal vloge povodnega moža za bariton. — Filharmonija je igrala dobro in v precejšnji meri pripomogla lepemu Parmovemu delu do uspeha.

Druge točke koncerta, ki so tvorile — rekel bi — nekaj okvir Parmovemu „Povodnemu možu“, so bile: dve samostojni klavirski točki, pet samospevov s spremljevanjem klavirja in klavirski koncert z orkestrom.

Dva samostojna klavirska komada: Mendelssohn-Lisztovo slavnoznano svatbeno koračnico in raj vil iz „Sen poletne noči“ in Chopinov Nokturno op. 48. 1. je igral bivši učenec „Glasbene Matice“ in sedaj gojenec c. kr. akademije za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju, gosp. Anton Trost. G. Trost je že pred svojim odhodom na Dunaj nastopil nekaj kratov pred slovenskim občinstvom, deloma pri šolskih prireditvah, deloma pri kormornih večerih. V zadnjem koncertu se je povzpел korak višje. Njegov nastop je siguren in njegova igra imenitna. Zlasti v tehničnem oziru je pokazal izredno spretnost, obenem tudi precej čuta in inteligence: vendar v tem se bo sigurno še izpopolnil, kakor se je že pred njim in se bo tudi za njim izpopolnjeval še marsikak virtuozi.

Gosp. Trost je poleg dveh omenjenih samostojnih komadov igral tudi Beethovnov tretji klavirski koncert, op. 37, v c-molu s spremljevanjem orkestra, ki ga je vodil gosp. kapelnik Czajaneč. Kdor ima količkaj zmisla za napredek glasbenega življenja med Slovenci, mora s hvaležnostjo pozdraviti vsak koncert, — naj ga priredi kdorkoli že —, vsak koncert, ki nam podaja kako svetovno, klasično dovršeno glasbeno delo. Če bomo vztrajno in dosledno vzgajali naše občinstvo v tej smeri, kot ga je vzgajala v letošnji koncertni sezoni ravno „Glasbena Matica“ z raznimi Beethovnovimi skladbami, potem ne bo naše koncertiranje le od danes do jutri, temveč bo obrodilo ob svojem času bogate in dalekosežne sadove. V tem zmislu nas je

razveselil tudi Beethovnov klavirski koncert v zadnjem Matičinem koncertu. Izvajal se je vobče dosti lepo in zadovoljivo, dasi bi Filharmonija lako igrala nekoliko bolj precizno in eksaktno. Gosp. Trost je igral zelo solidno, prvi stavek: Allegro con brio (M. M. $\text{♩} = 138$.) pač malo prepočasi; zelo uglajeno in zaokroženo je podal kadenco in se vrlo izkazal v drugem in tretjem stavku. Sigurno pridejo pa zanj časi, ko se mu bo Beethoven še bolj globoko vtisnil v srce in tudi iskreneje prihajal od srca.

Pet samospevov s klavirjem je pela gospodična Pavla Boletova. S čistim, ljubkim in zelo dobro izolanim glasom je nekako igraje absolvirala svoj spored: Devovo živahno, v glasbenem kakor tudi v deklamatoričnem oziru dobro pogojeno „Kanglico“, milo-resnobnoslovesno, težko Lajovčevu „Serenado“, ljubeznivo Devovo „Pastarico“, bogato koloraturno arijo „Čista deva“ iz Bellinijeve opere „Norma“ in srčkanoveselo Taubertovo pesem „Ptiček v gozdu“. Občinstvo je gđ. Boletovo ves čas rado in z velikim užitkom poslušalo in jo še pričakuje na oder. Na klavirju jo je spremljal gosp. Janko Ravnik, ki je tudi pri „Povodnem možu“ igral na klavirju one partije, ki so pisane za harfo, a harfista Slovenska Filharmonija sedaj žal ni imela več na razpolago.

Stanko Premrl.

Modernizem in slovstvo. Caspar Decurtins, profesor na freiburški univerzi v Švici, je priobčil v „Correspondence de Rome“ (prej „Corrispondenza Romana“) pod naslovom „Lettres à un jeune ami“ (pisma mlademu prijatelju) več člankov, naperjenih proti modernizmu v literaturi. Peča se skoro izključno z novo nemško literaturo, ponajveč s „Hochlandom“ in dolži modernizma posebič znane romane „Jesse u. Maria“ (v. Handel-Mazzetti), „Meinrad Helmpersers denkwürdiges Jahr“ (v. H. M.) in „Die Sendlinge von Voghera“ (Ilse von Stach). Trdi, da mora religija in morala vladati tudi na literarnem polju, in pobija fraze: modernizma ni, ali: kaže se nam le kot sistem filozofsko-teološki. Energično zavrača predbacivanja, da voha modernizem, kjer ga ni (Modernistenriederei), in izjavlja: Vsak, kdor kaže dandanes na modernistične nevarnosti, se izpostavlja zasmehu, kakor nekaj nasprotniki racionalizma. Hud boj se je vnel radi teh člankov in avtorja so od raznih strani ostro napadali. — „Äpologetische Rundschau“ (oktober 1910.) pa je priobčil a pismo z dne 15. septembra m. l., v katerem Pij X. prof. Decurtinsu daje imenitno zadoščenje. Papež pravi, da že delj časa z žalostjo opazuje, kako se skriva modernizem v romanu, noveli, kritiki, in označi to sredstvo modernistične propagande kot posebno nevarno. Od Decurtinsa označeno literaturo, piše Pij X., morajo vsi pravi katoliki, posebno pedagogi in pisatelji, kot „najusodepolnejše sredstvo za razširjanje slabega razkrinkati in z odločnostjo odbijati“ (dennuntient repellante viriliter).

Anton Sušnik.

Slovenci v Krakovu.

Dne 30. aprila se je osnovalo v Krakovu „Društvo prijateljev Jugoslovanov“. K ustanovitvi so bili povabljeni tudi Slovenci in Hrvatje. Izmed Slovencev so se slavnosti udeležili: deželni glavar Francišek pl. Šuklje, deželni odbornik dr. Evgen Lampe, dekan Anton Koblar, dr. Leopold Lénard, Ivan Kregar, Ivan Štefe, Vojteh Jeločnik, Francišek Stele, Stanislav Masič in Florijan Božič kot zastopniki raznih slovenskih društev.